

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/73/2023
Identifikačné číslo spisu:	6107221863
Dátum vydania rozhodnutia:	11.12.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Sluk
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:6107221863.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne X. M., narodennej D., zastúpenej AK Pekár, s. r. o., Banská Bystrica, Kukučínova č. 24, IČO: 47233940, proti žalovaným 1/ Y., narodenému D., zastúpenému Advokátkou kanceláriou Ulianko & partner, s.r.o., Zvolen, Námestie SNP 37, IČO: 36856517, žalovanému 2/ I., narodenému D., zastúpenému advokátom JUDr. Stanislavom Rešutíkom, Brezno, Námestie M. R. Štefánika č. 29/36, o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 15C/198/2007, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 22. septembra 2022 sp. zn. 16Co/30/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 22. septembra 2022 sp. zn. 16Co/30/2022 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Banská Bystrica (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 10. decembra 2019 č. k. 15C/198/2007-433 žalobu zamietol a úspešným žalovaným 1/ a 2/ priznal nárok na plnú náhradu trov konania (§ 255 CSP).

1.1. V odôvodnení rozsudku uviedol, že medzi žalovaným 2/ ako predávajúcim a žalovaným 1/ ako kupujúcim bola X. októbra XXXX uzatvorená kúpna zmluva, predmetom ktorej bol byt č. XX na X. poschodí, vo vchode č. XX, v obytnom dome súpisné číslo D., postavený na parcele XXXX/X/1 na M., ktorej absolútnej neplatnosti sa žalobkyňa touto žalobou domáhala tvrdiac, že žalovaný 2/ nebol vlastníkom uvedenej nehnuteľnosti, pretože vlastníctvo (pre absolútnu neplatnosť) nenadobudol na základe záložnej zmluvy ako záložný veriteľ (i úverovej zmluvy), ktorej neplatnosti sa dovoľavala na Okresnom súde v Brezne. Okresný súd Brezno žalobu o určenie neplatnosti záložnej zmluvy a zmluvy o pôžičke právoplatne zamietol. Vyhovené žalobkyňi bolo len v časti úrokov z omeškania v článku III. zmluvy o pôžičke. Na základe toho súd prvej inštancie uzavrel, že žalovaný 2/ sa stal vlastníkom zálohu (bytu s príslušenstvom) na základe záložnej zmluvy uzatvorenej so žalobkyňou a následne ako predávajúci mohol uvedený byt predať žalovanému 1/. Žalobkyňa nepreukázala svoje tvrdenia o tom, že záložná zmluva je neplatná, a že žalovaný 2/ previedol na iného viac práv ako ich mal, súd prvej inštancie preto žalobu zamietol.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 22. septembra 2022 sp. zn. 16Co/30/2022 na odvolanie žalobkyne rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (§ 387 ods. 1 a 2 CSP) a úspešným žalovaným 1/ a 2/ priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu (§ 255 ods. 1, § 262 ods. 1 a § 396 ods. 1, 2 CSP).

2.1. Odvolací súd, k odvolacej námietke o nedoručení predvolania na pojednávanie súdu prvej inštancie 10. decembra 2019 a o nedoručení rozsudku súdu prvej inštancie, uviedol:

„13. Z obsahu odvolania žalobkyne jasne vyplýva, z akých dôvodov považuje rozhodnutie za nesprávne. Žalobkyňa uviedla odvolacie dôvody (podľa ust. § 365 ods. 1 písm. b) a d) CSP) a uviedla aj odvolací návrh, teda čoho sa odvolaním odvolateľka domáha. Za nesprávny procesný postup odvolateľka považovala nedoručenie rozsudku, ako aj predvolania na pojednávanie, uskutočneného dňa 10. 12. 2019 na adresu, ktorú počas konania uviedla, a ktorá bola súdu známa. Nedoručenie rozsudku do vlastných rúk strane sporu je závažnou procesnou chybou a porušením práva na súdnu ochranu, avšak ide o taký procesný nedostatok, ktorý je možné odstrániť riadnym doručením rozsudku, pričom jeho nedoručenie nie je takou vadou, ktorá by mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Keďže žalobkyňa žiadne iné dôvody odvolania neuviedla ani po riadnom doručení rozsudku jej terajšiemu právnomu zástupcovi, dôvody uvedené v jej odvolaní nie sú spôsobilé spochybniť správnosť záverov okresného súdu týkajúcich sa platnosti či neplatnosti kúpnej zmluvy zo dňa XX. XX. XXXX, uzatvorenou medzi žalovaným 1/ a žalovaným 2/ (U.) a odvolací súd sa s dôvodmi uvedenými v napadnutom rozsudku v celom rozsahu stotožňuje. Žalobkyňa žiadala určiť neplatnosť uvedenej kúpnej zmluvy z toho dôvodu, že na Okresnom súde v Brezne prebiehalo konanie pod sp. zn. 4C/198/2006, v ktorom sa domáhala určenia absolútnej neplatnosti zmluvy o pôžičke zo dňa XX. XX. XXXX a určenie absolútnej neplatnosti záložnej zmluvy z toho istého dňa uzavretej medzi žalobkyňou a žalovaným v 2/ rade, pričom Okresný súd v Brezne rozsudkom č. k. 4C/69/2012-604 zo dňa 27. 10. 2017 určil, že predmetná zmluva o pôžičke uzavretá medzi žalobkyňou ako dlžníčkou a žalovaným (I.) ako veriteľom zo dňa XX. XX. XXXX je v článku III., podľa ktorého dlžníčka je povinná zaplatiť 3 % mesačne zo sumy 800.000 Sk, v časti presahujúcej úrok z omeškania vo výške 16 % neplatná a žalobu vo zvyšku zamietol. Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom zo dňa 13. 06. 2019 pod sp. zn. 16Co/434/2017 rozsudok Okresného súdu v Brezne potvrdil a toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 07. 08. 2019. Keďže návrh žalobkyne o určenie neplatnosti zmluvy o pôžičke a záložnej zmluvy bol zamietnutý (vyhovené jej bolo len v časti úrokov z omeškania v čl. III. zmluvy o pôžičke), správne okresný súd z uvedenej skutočnosti vyvodil, že žalovaný v 2/ rade sa stal vlastníkom zálohu, teda uvedeného bytu na základe záložnej zmluvy a následne ako predávajúci uvedený byt predal žalovanému v 1/ rade kúpnu zmluvou zo dňa XX. XX. XXXX. Žalobkyňa teda nepreukázala svoje tvrdenia o tom, že záložná zmluva je neplatná, a teda, že žalovaný v 2/ rade previedol viac práv ako ich mal, tým, že predal byt, ktorý mu nemal vlastnícky patriť.

14. Žalobkyňa v odvolaní neuviedla žiadne vecné dôvody, ktorými by spochybnila vecnú správnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie a novo uvedené dôvody v odvolaní neobstoja, keďže rozsudok jej bol súdom prvej inštancie riadne doručený. Žalobkyňa žiadala rozhodnúť o neplatnosti kúpnej zmluvy zo dňa XX. XX. XXXX (U.) z dôvodu, že prebiehalo súdne konanie o určenie neplatnosti záložnej zmluvy (U.), na základe ktorej žalovaný v rade 2/ sa stal záložným veriteľom k zálohu, ktorým bola vyššie označená nehnuteľnosť, avšak toto konanie skončilo právoplatným zamietnutím žaloby, a teda, žalobkyňa nepreukázala svoje tvrdenia o tom, že záložná zmluva je neplatná, a že žalovaný v 2/ rade previedol viac práv ako ich mal tým, že predal byt, ktorý mu nemal patriť. Okresný súd preto správne jej žalobe nevyhovel, túto zamietol a odvolací súd rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil, keď sa stotožnil so všetkými dôvodmi napadnutého rozsudku.“.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa. Jeho prípustnosť vyvodzoval v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Navrhla, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu i rozsudok súdu prvej inštancie a vec tomuto súdu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie.

3.1. V súvislosti s dovolacím dôvodom v zmysle § 420 písm. f) CSP žalobkyňa namieta nesprávny procesný postup súdu prvej inštancie znemožňujúci uskutočňovanie jej procesných práv vo vzťahu k doručeniu predvolania na súdne pojednávanie uskutočnené 10. decembra 2019. V tento deň sa pojednávanie uskutočnilo avšak bez jej účasti. Súd prvej inštancie postupoval v rozpore s ustanovením § 106 ods. 1 písm. a) CSP, keď predvolanie na súdne pojednávanie nedoručoval žalobkyňu na ňou uvedenú

adresu T.. Žalobkyňa túto procesnú vadu namietala už v odvolaní, avšak odvolací súd sa týmto odvolacím argumentom vôbec nezaoberal.

4. Žalovaný 1/ a 2/ navrhli dovolanie zamietnuť, považujúc rozhodnutie a procesný postup súdu za správny a riadne odôvodnený.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) sporová strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné ale aj opodstatnené.

6. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

7. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. c) a f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť i opodstatnenosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP).

8. Žalobkyňa vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

9.1. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

9.2. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

10. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa každý môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

11. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo... prejednaná nezávislým a nestranným súdom..., ktorý rozhodne o jeho občianskych právach a záväzkoch.

12. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci. 12.1. Citovaný čl. 46 ods. 1 ústavy je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany. Tento článok ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu. V zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy sa možno domáhať práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú, pričom však v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou, a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane dohovoru prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd (I. ÚS 22/03).

13. Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia (napr. II. ÚS 209/04, III. ÚS 95/06, III. ÚS 206/07), t. j. na také odôvodnenie, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka konania na spravodlivý proces (m. m. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Judikatúra EŠLP nevyžaduje, aby v odôvodnení rozhodnutia bola daná odpoveď na každý argument strany. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie kľúčový, vyžaduje sa osobitná odpoveď práve na tento argument (Georgidias c. Grécko z 29. 5. 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998).

14. Žalobkyňa vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namieta, že odvolací súd nedal žiadnu odpoveď na odvolaciu námietku o nesprávnom procesnom postupe súdu prvej inštancie pri jej predvolávaní na súdne pojednávanie (10. decembra 2019), v tento deň sa pojednávanie uskutočnilo bez jej účasti, čo považuje za porušenie práva na spravodlivý proces. K tomu dovolací súd poznamenáva, že na uvedenom pojednávaní došlo k prerokovaniu veci, k ukončeniu dokazovania a k vyhláseniu rozsudku vo veci samej.

14.1. Ústavnoprávna povinnosť súdu dostatočne odôvodniť súdne rozhodnutie vyplýva z Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (čl. 6 ods. 1), Ústavy SR (čl. 46 ods. 1) aj Listiny základných práv a slobôd (čl. 36 ods. 1). V zmysle judikatúry ústavného súdu a EŠLP je súd povinný vyrovnáť sa s argumentmi účastníkov konania, ktoré by mohli mať vplyv na rozhodnutie vo veci, (a to vrátane ústavnoprávnych argumentov), teda uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov.

14.2. Odvolací súd, na odvolaciu námietku žalobkyne uplatnenú v zmysle odvolacích dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. b) i podľa § 365 ods. 1 písm. d) CSP ohľadom vady doručovania predvolania na súdne pojednávanie 10. decembra 2019 na žalobkyňou označenú adresu T. XX, F. F. (viď č. I. 512 - 513 súdneho spisu), neposkytol v odôvodnení písomného rozsudku odpoveď i keď išlo pre vec samú o podstatnú i právne významnú okolnosť. Ako obiter dictum dovolací súd poznamenáva, že predvolanie na pojednávanie i možnosť účastníka zúčastniť sa pojednávania, na ktorom súd prijíma rozhodnutie vo veci samej, predstavujú požiadavky spravodlivého procesu, aby sa vec prejedнала verejne i v prítomnosti toho, koho sa týka (čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky). Uvedené zohľadnila už skoršia judikatúra

dovolacieho súdu vyslovením názoru, že dôvodom, zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f) OSP (teraz § 420 písm. f) CSP), je vadný postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odňala možnosť pred ním konať a uplatňovať procesné práva, ktoré sú mu priznané za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv a oprávnených záujmov; o takúto vadu ide aj vtedy, ak súd koná v neprítomnosti účastníka (alebo jeho právneho zástupcu), hoci podmienky pre tento postup nie sú splnené (napr. R 31/2000, R 64/2002, 5Cdo/147/2001, ZSP 5/2001, 3Cdo/4/2012 6Cdo/168/2017, 1Cdo/272/2013, 5Cdo/26/2010, 6Cdo/243/2010, 2MCdo/13/2008, 5Cdo/41/2016 a iné).

15. Dovolací súd na základe vyššie uvedeného dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je v zmysle § 420 písm. f) CSP prípustné a zároveň aj dôvodné, preto napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP).

16. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

17. O trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania rozhodne odvolací súd (§ 453 ods. 3 CSP).

18. Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.